

Mernyei Ákos Péter

A MAGYAR EU-ELNÖKSÉG EREDMÉNYEI AZ ENERGIAPOLITIKA TERÉN

BEVEZETÉS

Az Európai Unió napjainkban számos, egyidejűleg jelentkező kihívással néz szembe. Az elmúlt évtizedben több olyan sokkhatás is érte a világot, amelyek közül legalább kettő az energiával (is) kapcsolatos: az egyik az éghajlatváltozás, a másik az energiaéhség és az ezzel összefüggő azon további kérdés, hogy hogyan lehetne elérni az energiafüggetlenséget, de legalábbis a biztonságos energiaellátást. Míg az éghajlatváltozás természeténél fogva globális jelenség, addig az energiafüggőség kérdése a világ különböző részein eltérő mértékben merül fel. Európát azonban mindenkinél jobban sújtotta. Az öreg kontinens önmaga nem rendelkezik megfelelő energiaellátással, s hosszú ideig jelentős mértékben az oroszországi fosszilis tüzelőanyagoktól függött, amely függőséget a zöldítési javaslatok sem tudták teljesen megoldani. Éppen ezért Európát kiemelten erőteljesen érte az az energiaárakban bekövetkezett sokk, amely Oroszország Ukrajna ellen indított háborúja miatt állt elő. Az energiaárak roppant mértékben történt megemelkedése felborította az európai ipar termelési költség szerkezetét, s a versenyképesség 2022-t követően erőteljesen visszaesett.

2024 nyarán Magyarország, a spanyol–belga–magyar elnökségi trió utolsó tagjaként, ilyen körülmények között vette át a stafétabotot, közvetlenül az európai parlamenti választásokat követően. Kihívásokkal telinek ígérkezett az elnökség.

AZ ELNÖKSÉGI TRIÓ ÉS A MAGYAR ELNÖKSÉG PROGRAMJÁNAK FŐ PONTJAI

Közös pontként jelölték meg a trió tagjai programjukban, hogy erősíteni kívánják az Európai Unió ellenálló képességét és stratégiai autonómiáját.¹ Ebből fakadt az az energiapolitika terén kitűzött cél, hogy a zöld- és digitális átállással együtt az unió versenyképességét is meg kell erősíteni. Olyannyira, hogy a trió külön fejezetben

¹ Trió Elnökségi Program 2023.

foglalkozott a kérdéssel programjában. A vonatkozó koncepció magában foglalta Európa számára a megfelelő (azaz biztonságos, fenntartható és megfizethető) energia biztosítását. Az elnökségi tagok vállalták, hogy erőfeszítéseket tesznek a tiszta energiára történő átállás érdekében, kifejezett figyelemmel a tagállamok közötti rendszerösszekötő vezetékek fejlesztésére is, annak érdekében, hogy felszámolják a tagállamok közötti szabad energiaáramlás előtt még fennálló akadályokat. Végül, kiemelt figyelmet kívántak fordítani az úgynevezett európai politikai párbeszédre (*European political dialogue*) mint kontinensszintű politikai fórumra számos kérdésben, köztük az energiabiztonság kérdésében is.

A trió zárótagjaként fellépő magyar elnökségi program központi gondolata a versenyképesség volt. A magyar elnökség „holisztikus” megközelítést követett, vagyis arra törekedett, hogy a versenyképességi megfontolásokat a program minden prioritásában érvényesítse.²

Az elnökség több politikai szintű fórumon, így az Európai Tanács és az Európai Politikai Közösség (EPC) ülésein, a Tanácsban pedig három különböző formációban is foglalkozni kívánt az energiapolitikával. A Külügyi Tanács tekintetében az elnökség célul tűzte ki az Európai Unió külpolitikai prioritásainak előmozdítását több földrajzi irányban is: a Nyugat-Balkánnal kapcsolatban Magyarország fontosnak tartotta az összeköttetések fejlesztését, a térségben rejlő zöldpotenciál kiaknázását, valamint szorgalmazta az energetikai átmenet és együttműködés megerősítését a balkáni országokkal. Az elnökségi program hangsúlyt fektetett az Európai Unió energiabiztonságának fontosságára az Európai Unió más külkapcsolataiban is, így például a Törökországgal, az Egyesült Államokkal, Kanadával, a Keleti Partnerséggel, Közép-Ázsiával és az Öböl-országokkal való viszonyban. A Környezetvédelmi Tanács formációban – itt is összhangban a versenyképességi koncepcióval – a program javasolta, hogy az uniós tagállamok, miközben támogatják az éghajlatváltozás elleni küzdelem céljait, tartsák szem előtt az európai gazdaság igényeit, azaz mindezekelőtt az európai ipar versenyképességének és az energiaellátás biztosításának követelményét. Végül a Közlekedési, Távközlési és Energiaügyi (TTE) Tanácsban az elnökségi program hangsúlyt kívánt fektetni a geotermikus energia támogatására, a megfizethető energiaárak biztosításának fontosságára, valamint az atomenergiára mint az energiaátmenet egyik sarokkövére. Kiemelt jelentőséget tulajdonított továbbá a program az uniós források hatékony felhasználásának, elsősorban az európai energetikai infrastruktúra javítása és az ellátás diverzifikálása érdekében.

Az energiapolitika fontosságát jól mutatja, hogy az elnökség e szakpolitika terén több magas szintű találkozót is tető alá kívánt hozni, továbbá kifejezett célként tűzte

² Az Európai Unió Tanácsa 2024a: 4.

maga elé, hogy tanácsi következtetéseket érjen el a geotermikus energia területén, beleértve ennek finanszírozási és szabályozási aspektusait is.

AZ ENERGIAPOLITIKA HELYZETE AZ ELNÖKSÉG KEZDETEKOR

Az Európai Bizottság kilenc évvel a második magyar elnökség kezdete előtt tette közzé az energetikai szempontból ellenálló Európai Unió stratégiájáról szóló közleményét.³ A dokumentum annak idején az európai energiapolitikai rendszer alapvető átalakítását javasolta, azzal a céllal, hogy olyan energiaunió jöjjön létre, amely képes arra, hogy az EU-n belül megfelelő (értsd: biztonságos, fenntartható és megfizethető) energiát biztosítson az európai vállalkozások és fogyasztók számára, harmadik országokkal szemben pedig képes legyen egységes érdekeket képviselni. A 2014-es stratégia maga mögött kívánta hagyni a fosszilis tüzelőanyagokra épülő gazdaságot, és célként tűzte ki egy integrált és az egész kontinenst átfogó energia-rendszer létrehozását.

A közlemény szerint 2015-ben az Európai Unió az összesített energiaszükségletének 53%-át importálta, ami akkor összesen mintegy 400 milliárd euró kiadást jelentett. A nagykereskedelmi villamosenergia-árak ekkor 30%-kal, a földgázárak 100%-kal voltak magasabbak, mint az Egyesült Államokban. A Bizottság felismerte, hogy ezek az energiaárszintek igen kedvezőtlen hatást gyakorolnak az európai termelő és szolgáltató ágazatokra egyaránt. A stratégia célja ezért – részben az árak leszorítása érdekében – az integrált energiapiac kialakítása, az unió energiaellátásának diverzifikálása, az előregedett energetikai infrastruktúra megújítása és új elemek, különösen a rendszerösszekötők fejlesztése volt. A stratégia előírta, hogy a Bizottságnak évente jelentést kell közzétennie az energiaunió helyzetéről, amelyben beszámol az elért eredményekről és az energetikai helyzet, illetve az energiapolitika fejleményeiről.

Geopolitikai szempontból a világ 2024 nyarára jelentősen széttörredezetté vált, és ez a helyzet nyomot hagyott az energia területén is. Ahhoz, hogy megértsük, milyen előrehaladás történt az elmúlt tíz évben, illetve milyen állapotban volt az energiaunió, amikor a magyar elnökség átvette a stafétabotot, jó áttekintéssel szolgál a 2024. szeptemberi jelentés. A Bizottság e jelentése szerint az energiapolitika az Európai Unió számára több szempontból is „fontosból” „kritikussá” változott: e szempontok közé tartozott a versenyképesség, a biztonság és a decarbonizáció. Bár az EU egyes tagállamainak (különösen azoknak, amelyek tengerparttal és

³ EU Energiastratégia 2015.

LNG-terminálokhoz való közvetlen hozzáféréssel rendelkeznek) sikerült jelentős mértékben csökkenteniük az orosz fosszilis tüzelőanyagok importjától való függőségüket, az európai polgároknak 2024 nyarán még mindig magas energiaszámlákkal kellett szembenéznük. Az orosz fosszilis tüzelőanyagok fokozatos kivonása ugyanakkor új kereskedelmi partnereket igényelt, nevezetesen Norvégiát és az Egyesült Államokat. A megújuló energetikai technológiák terén időközben Kína is felzárkózott az EU-hoz, és kulcsszerepet kapott a megújulókkal kapcsolatos kutatás-fejlesztésben, különösen a fotovoltaikus panelek és akkumulátorok gyártásában. Ez nemcsak új versenyhelyzetet, hanem új függőséget is hozott az uniós számára. Mindeközben Ukrajna támogatása uniós prioritássá vált, ami további jelentős kihívásokat hozott magával az energiaellátás terén is.

A megújuló energiaforrásokra vonatkozó uniós célkitűzések azonban továbbra is hatályban maradtak, így az is, hogy 2050-re az Európai Unió klímasemleges gazdasággá váljon. Szakpolitikai szempontból az EU – bár nehéz politikai viták után, de – elfogadta a *Fit for 55* csomagot, amely jelenleg végrehajtási szakaszban van. A Bizottság emellett elkezdte támogatni a kis moduláris reaktorokkal (*small modular reactors* – SMR) kapcsolatos fejlesztéseket is, mégpedig azzal a céllal, hogy az első ilyen reaktorokat 2030-ra üzembe helyezték az unióban. Végül, az EU elindította a *REPowerEU* tervet is annak érdekében, hogy csökkentse az orosz energiaimporttól való függőségét, valamint az *AggregateEU* programot a földgáz közös beszerzésére, amelytől az árak leszorítását várta.

Az EU versenyhátránya az Egyesült Államokhoz és Kínához képest eközben egyre súlyosbodott. Világossá vált, hogy a korábbi zöldítési koncepció eltúlzásának az uniós ipar látta kárát. A zöldtechnológiák nem voltak képesek kiváltani a fosszilis tüzelőanyagokat, a kibocsátással kapcsolatos megszorító intézkedések viszont megemelték a termelés költségeit. A korábbi energia- (és klímapolitikai) hiányosságok orvoslására a Bizottság új megközelítést javasolt *Clean Industrial Deal* (CID) név alatt. A csomag részletei azonban a magyar elnökség kezdetén még nem voltak ismertek.

Végül, amint arra a Letta-jelentés⁴ is felhívta a figyelmet, az európai energetikai infrastruktúra továbbra is hiányosságokban szenvedett, és szükséges volt további hálózati elemek mielőbbi létesítése.

⁴ LETTA 2024.

A MAGYAR ELNÖKSÉG FŐBB LÉPÉSEI ÉS EREDMÉNYEI⁵

A könnyebb áttekinthetőség kedvéért az alábbiakban három alcím alá soroltuk a magyar elnökségi eredményeket: 1. a *Budapesti nyilatkozat az új európai versenyképességi megállapodásról* energiapolitikával kapcsolatos rendelkezései; 2. az uniós energiapolitika terén szervezett események és elért eredmények; valamint 3. az elnökség alatt a nemzetközi energiapolitikai kapcsolatokban tett lépések, események.

A Budapesti nyilatkozat és annak energiapolitikai iránymutatásai

A magyar kormány az elnökségi szerepre kifejezetten politikai hozzáállással tekintett, amint arra az elnökség szlogenje – „Tegyük újra nagyvá Európat!” – is félreérthetetlenül utalt. A magyar elnökség tevékenyen kívánt foglalkozni az uniós versenyképesség fejlesztésével. E versenyképességi csökkenés hátterében, jól felismerhetően, több ok is állt: az EU nem hatékony döntéshozatala, politikai hibák, valamint strukturális és geopolitikai tényezők is. A figyelmeztetéseket azonban korábban nem követték lépések a Bizottság részéről, és a lassulás folytatódott. Nem csak Magyarország hívta fel a figyelmet a problémára: 2024 tavaszán Enrico Letta korábbi olasz miniszterelnök az Európai Bizottság felkérésére közzétette az Európai Egységes Piac jövőjéről szóló jelentését,⁶ majd alig öt hónappal ezt követően a Bizottság egy másik megbízottja, Mario Draghi (szintén korábbi olasz miniszterelnök), az Európai Központi Bank egykori elnöke kongatta meg jelentésében a vészharangot.⁷

A magyar elnökség célul tűzte ki, hogy politikai vitát folytasson az összes érdekelt féllel – beleértve a piaci szereplőket is, éppúgy, mint az intézményeket és döntéshozókat – a versenyképesség kérdéséről, valamint hogy tető alá hozzon egy olyan Európai Tanács-ülést, ahol Európa politikai vezetői megállapodhatnak egy versenyképességi stratégiáról és azokról a lépésekről, amelyekkel Európát ki lehet vezetni a válságból. Az erőfeszítéseket siker koronázta, ugyanis november 20-án Európa vezetői a magyar fővárosban találkoztak, és elfogadták a *Budapesti nyilatkozat az új európai versenyképességi megállapodásról* című dokumentumot.⁸ A nyilatkozat nem maradt a pusztai politikai deklarációk szintjén, hanem mintegy munkaprogramként

⁵ A magyar EU-elnökség energiapolitikai feladatait az elnökség teljes időtartama alatt Lantos Csaba mint energiapolitikáért felelős miniszter irányította.

⁶ LETTA 2024.

⁷ Európai Bizottság 2024.

⁸ Európai Tanács 2024.

egy sor szakpolitikai kérdéssel is foglalkozik, köztük az EU energiapolitikájával mint a versenyképességet meghatározó egyik legfontosabb tényezővel.

A Nyilatkozat 7. szakasza megerősíti a stratégiai energiaszuverenitás és az éghajlat-semlegesség 2050-ig történő elérésének kettős célkitűzését. A cél elérése érdekében a döntéshozók rögzítették, hogy valódi Energiauniót kell létrehozni, amely magában foglalja a teljesen integrált és összekapcsolt energiapiacot. A Nyilatkozat rögzíti, hogy a villamosenergia-árak magasak és ingadozóak az Európai Unióban, és felszólítja a Bizottságot, hogy tegyen sürgős intézkedéseket a probléma megoldására. Ki kell emelni, hogy a Nyilatkozat egy számonkérési klauzulát is tartalmaz, ugyanis azzal zárul, hogy az Európai Tanács rendszeresen át fogja tekinteni az elért eredményeket (azaz a Bizottság tevékenységét), és szükség esetén újabb politikai iránymutatásokat bocsát ki a célok előmozdítása érdekében.

Az elnökség alatt szervezett események és szakpolitikai eredmények

Jóllehet a magyar elnökség éppen az intézményi átmenet idejére esett, Magyarország kifejezetten tevékeny volt mind a szakpolitika-alkotás, mind a különféle szakmai rendezvények szervezése tekintetében.

Az elnökség sikeres informális energiaügyi miniszteri találkozót szervezett július 15–16-án Budapesten. Az ülésen nemcsak a tagállamok, hanem az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) országainak képviselői, valamint az Energiaközösség reprezentatív igazgatója, továbbá Fatih Birol, a Nemzetközi Energiaügynökség (IEA) vezetője és az Európai Bizottság képviselőjeként Ditte-Juul Jörgensen, az Energiaügyi Főigazgatóság (DG ENER) főigazgatója is jelen volt. A találkozó első napján a résztvevők a Pest megyei Tökölön egy geotermikusenergia-telephelyet látogattak meg, míg a második napon politikai megbeszélések zajlottak elsősorban arról, hogy milyen szerepet tud betölteni az energiaátmenetben a geotermikus energia. Megjegyzendő, hogy ez volt az első alkalom, hogy az uniós miniszterek az e megújuló energiaforrásban rejlő lehetőségekről vitáztak. A miniszterek a találkozón továbbá politikai vitát folytattak a 2030-ig szóló energiapolitikai keretrendszer végrehajtásának kihívásairól az aktualizált Nemzeti Energia- és Klímatervek fényében. Az elnökség általános prioritásához való hozzájárulás érdekében a delegációk megvitatták az energia fontosságát az Európai Unió versenyképességi kérdéseiben is, majd véleménycserét folytattak arról, hogy miként lehet ellenálló, rugalmas és integrált villamosenergia-rendszert létrehozni, illetve arról, hogy milyen kihívásokkal kell szembenéznie az EU-nak az energetikai infrastruktúra fejlesztése terén. E témák kulcsfontosságúak az energiarendszer sikeres dekarbonizációja

szempontjából, és ennek megfelelően a politikai párbeszéd jelentős lépést jelentett a közös, európai célok felé.

A miniszteri találkozót követően az energiapolitikai diplomaták kaptak meghívást Magyarországra helyszíni munkacsoport-találkozóra: szeptemberben háromnapos látogatást szervezett az elnökség Szarvason és Budapesten. Az eseményen a magyar kollégák bemutatták a legnagyobb magyarországi áram- és földgázszolgáltató vállalat, az MVM egyik föld alatti földgáztárolóját, valamint az *Aquamarin* elnevezésű hidrogénprojektet. A résztvevők tájékoztatást kaptak a MOL-csoport 2050-ig szóló stratégiájáról és az abban szereplő projektekről is. Ezt követően megismertették őket Magyarország geotermikus potenciáljával, majd látogatást szerveztek számukra a szarvasi biogázüzembe.

Magyarország valóban komolyan vette a geotermikus energia ügyét: mindössze néhány nappal a munkacsoporti egyeztetést követően az Elnökség nyilvános konferenciát is szervezett a tárgykörben, *Budapest Geothermal Energy Summit* címmel, amelyre több mint 130 érdekelt kapott meghívást, és 27 ország több mint 40 előadója szerepelt. Az informális miniszteri találkozó és a konferencia eredményei alapján az elnökség elkészítette a geotermikus energia előmozdításáról szóló tanácsi következtetések tervezetét.

A kemény munkát további siker koronázta: december 16-án az Energiatanács elfogadta a geotermikus energia előmozdításáról szóló tanácsi következtetéseket. A következtetések hangsúlyozták a geotermikus energia felhasználásának fontosságát, különös tekintettel a fűtési és távfűtési ágazatokra, és szorgalmazták a geotermikus energia gyorsabb elterjedését. Számos intézkedést is javasoltak továbbá: köztük a gyorsabb és egyszerűbb engedélyezést, a magas kezdeti beruházási költségek leküzdése érdekében a finanszírozáshoz való könnyebb hozzáférést, valamint a geotermikus ágazatban dolgozó munkaerő növelését és az ilyen típusú energiával kapcsolatos kutatási együttműködés erősítését. Magyarország úgy vélte, hogy a geotermikus ágazat megerősítése hozzájárulhat a szén-dioxid-mentes Európába való zökkenőmentes átmenet biztosításához, versenyképességünk erősítéséhez és energiaszuverenitásunk biztosításához.⁹

Az októberi és novemberi hónapok hasonlóan eseménydúsak voltak. Az elnökség október 9-én társszervezője volt a budapesti energiahatékonyságról szóló konferenciának (*Renovate Europe Day*). A konferencia célja volt, hogy felhívja a figyelmet az épületek felújításával kapcsolatos sürgős lépések szükségességére. Egy héttel később, október 14-én villamosenergiahálózat-fejlesztési konferenciára került sor, szintén a fővárosban, amelybe az elnökség nemcsak a kormányzati szerveket,

⁹ Az Európai Unió Tanácsa 2024b.

hanem az iparági szereplőket is bevonta. A konferencia résztvevői a hálózatfejlesztés szabályozási és pénzügyi kihívásait elemezték.

A hónap az Európai Bizottság és a magyar elnökség által közösen szervezett CESEC¹⁰ miniszteri találkozóval ért véget október 28–29-én Budapesten. A találkozó fő témái között szerepeltek a regionális együttműködés lehetőségei, különös tekintettel a földgázra, a villamos energiára és a megújuló energiaforrásokra, valamint a téli felkészültség helyzete. Következtetések születtek a közös érdekű infrastruktúrális projektek támogatásáról, a villamos energia területén a belső piaci szabályok végrehajtásának fontosságáról és az ellátás biztonságáról. A miniszteri találkozó kíséreseményeként nyolc tagállam szállítási rendszer-üzemeltetői (TSO) egyetértési megállapodást írtak alá a földgázminőség közelítésének ütemezéséről.

Az elnökség novemberre is sűrű programot szervezett: november 14–15-én Budapesten SET-Plan konferenciára került sor, amely a tisztaenergia-technológiákkal foglalkozott. A rendezvény célja az volt, hogy elősegítse az innovatív energetikai technológiákban rejlő lehetőségekről szóló vitát, és platformot biztosítson az iparági szereplők és döntéshozók véleménycseréje számára. A rendezvényt az elnökség az Európai Bizottsággal közösen szervezte.

Az elnökség azonban nemcsak technikai-üzleti kérdésekkel foglalkozott, hanem az energiapolitika szociális vonatkozásaival is. Karácsony előtt néhány héttel, december 5–6-án Budapesten a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal az Európai Bizottsággal közösen szervezte meg a 16. Polgári Energia Fórumot. A fórum célja az volt, hogy az energiafogyasztók érdekeinek védelmével és a jövőbeli kilátásokkal foglalkozzon akként, hogy lehetőséget biztosít a polgárok számára arra, hogy visszajelzéseket és észrevételeket tegyenek az európai és tagállami döntéshozóknak.

Mindközben a magyar elnökség Brüsszelben is aktív volt szakmai programok terén is: Magyarország három nukleáris energiával foglalkozó eseményt is szervezett egy negyedéven belül: szeptember 24-én egy workshopot az atomenergetikai iparág munkaerőpiaci kérdéseiről (*Workshop on the Strengthening of Workforce in the Nuclear Industry*), október 10-én egy találkozót a nukleáris hulladék kezelésével kapcsolatban (*Sustainable Solutions for the Treatment of Nuclear Waste in the EU*), illetve december 17-én is egy szakmai programot a nukleáris energia finanszírozásáról (*Financing of Nuclear Energy Industry*). Mindemellett november 8-án egy további elnökségi konferenciára is sor került, ezúttal az üzemanyagok dekarbonizációjával kapcsolatban.

¹⁰ CESEC – Central-East-South-East Connectivity.

*Események és fejlemények a nemzetközi
energiapolitikai kapcsolatok terén*

Az elnökség nem maradt tétlen a nemzetközi energetikai kapcsolatok terén sem: a magyar elnökség alatt kötött az Európai Unió az energiaügyi együttműködés terén először egyetértési megállapodást Szaúd-Arábiával. Emellett Magyarországnak sikerült közös uniós álláspontot kialakítania az IRENA közgyűlésének megválasztásával kapcsolatban is.

Az elnökséget megelőző fejlemény a nemzetközi kötelezettségvállalások terén, hogy a belga elnökség utolsó napjaiban az EU döntött az Energia Chartából való kilépésről.¹¹ A folyamat figyelemmel kísérése és kezelése a magyar elnökségre maradt.¹² Emellett fontos további teendő volt, hogy a döntés meghozatalakor éppen zajlott az Energia Charta Egyezmény modernizációs folyamata, amelyről végül december 3-án, tehát már a magyar elnökség alatt született döntés.

December 12-én sor került az Energiaközösség miniszteri találkozására. Az eredmények között szerepeltek a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos projektek felgyorsítására vonatkozó ajánlások, valamint az energiaközösségi érdekű projektnek minősülő projektek első listájának elfogadása. További eredmény, hogy az Európai Unió a magyar elnökség alatt lett úgynevezett állandó megfigyelő az OLADE (*Organización Latinoamericana de Energia*) szervezetben.¹³

AZ ELNÖKSÉGI EREDMÉNYEK ÉRTÉKELÉSE ÉS
AZ ELNÖKSÉGI TEVÉKENYSÉG HOSSZÚ TÁVÚ HATÁSAI

Az elnökség értékelésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy 2024 második félévében Magyarország valódi politikai elnökséget valósított meg. Másodszer, tekintetbe kell venni, hogy az elnökségre egy úgynevezett átállási (tranzicionális) szakaszban, az EP-választásokat követően került sor. Így – jogalkotási dossziék és folyamatok híján – két út állt a döntéshozók előtt: vagy pusztán az adminisztratív feladatokra szorítkoznak, vagy felkarolják és nyílt vita tárgyává teszik az Európa előtt álló kihívásokat, megpróbálva kimozdítani az uniót a közéleti (versenyképességi) holtpontról. Magyarország az utóbbi megközelítést választotta. Minekutána az új, Von der Leyen

¹¹ Council Decision on the Withdrawal of the Union from the Energy Charter Treaty 2024.

¹² A kilépés ugyanis csak 2025. június 28-án történt meg.

¹³ Memorandum of Understanding between the European Union and the Latin American Energy Organisation (OLADE) on the Cooperation on Energy Matters and Permanent Observer Status for the Union in OLADE 2024.

vezette Bizottság csak 2024. december 1-jén alakult meg, az elnökség tevékenységének eredménye nem a lezárt szakpolitikai dossziék számában vagy elfogadott jogszabálytervezetekben mérhető, hanem sokkal inkább abban a politikai hatásban, amelyet Magyarország az európai politikai életre gyakorolt.

Minderre figyelemmel bátran kijelenthető, hogy a magyar elnökség kiemelkedő sikerekkel büszkélkedhet: amellett, hogy mintegy alapfeladatként levezényelte az intézményi átállást (adminisztratív-operatív siker), abban is komoly eredményeket tudhat magáénak, hogy jelentős ösztönzést és segítséget nyújtott az Európai Tanács számára ahhoz, hogy az unió hajóját (legalább részben) új irányba lehessen fordítani (politikai siker). Utóbbira legjobb példa a fentebb már említett, az Európai Unió versenyképességéről szóló *Budapesti nyilatkozat* kitérője és elfogadtatása. Ez utóbbi dokumentum, amely jelentős részben épít a Letta- és Draghi-jelentésekre is, arra hivatott, hogy kiutat mutasson az unió egyre mélyülő versenyképességi válságából. Ki kell ugyanakkor emelni, hogy a nyilatkozat fontossága nem áll meg ennyiben: a belső, intézmények közötti politikai kapcsolatok szempontjából is jelentős, ugyanis szemben áll a Von der Leyen vezette Bizottság „geopolitikai Bizottság” céltételezésével s világossá tette, hogy az Európai Unión belül a tagállamok vezetői a valódi és végső politikai döntéshozók. A Nyilatkozat továbbá külön fejezetet szentel az energiapolitikának, mégpedig akként, hogy abban a Bizottság számára kötelezően végrehajtandó feladatokat jelöl ki úgy, hogy azok végrehajtását az Európai Tanács figyelni és rendszeresen ellenőrizni fogja.

Az elnökség számos területen, így az energiapolitika terén is, jelentős szakpolitikai eredményeket is fel tud mutatni. Kiváló példa erre a geotermikus energia előmozdítása terén elért elnökségi következtetések kitérője és elfogadtatása.¹⁴ Az eredmény annál is inkább szembeszökő, mivel a lengyel elnökség, amely 2025. január 1-jével vette át a stafétabotot hazánktól, folytatja a Magyarország által megkezdett munkát, s nyomban miniszteri szintű konferenciát szervez a geotermikus energia hasznosításáról. Mindez jól példázza a tagállami elnökségek közötti együttműködés lehetőségeit is.

Fontos továbbá, hogy a Bizottság 2025 februárjában bemutatta a *Clean Industrial Deal* és az *Affordable Energy Action Plan* dokumentumokat. Mindkét dokumentum összhangban van a magyar elnökség prioritásaival: a versenyképesség központi elemet képez, s a dokumentumok figyelemmel vannak arra, hogy az európai iparnek alacsonyabb áron kell villamos energiához jutnia, amelyhez a hálózatfejlesztés elengedhetetlen. A Bizottság e dokumentumokban ugyancsak elismerte, hogy minden alacsony károsanyag-kibocsátású technológia felhasználására szükség lesz

¹⁴ Az Európai Unió Tanácsa 2024b.

a kibocsátáscsökkentési célok elérése érdekében, s kifejezetten is említi mind a Magyarország által régóta szorgalmazott nukleáris energia, mind a magyar elnökség által támogatott geotermikus energia fontosságát. A Bizottság továbbá ki fog dolgozni egy, a fűtési szektor dekarbonizációjával foglalkozó stratégiát, amely feladatot szintén az elnökség alatt tető alá hozott tanácsi következtetések írtak elő számára.

Végül meg kell jegyezni, hogy az *Affordable Energy Action Plan* a magyar elnökség alatti miniszteri egyeztetésekre épít, és a politikai vita eredményeit igyekszik konkrét szakpolitikai lépésekre lefordítani.

ZÁRSZÓ

Ahogy jelen tanulmány első sorában kezdtem: az Európai Unió – csakúgy, mint a világ számos része – szembe kell hogy nézzen a polikrízis korának kihívásaival. E helyzet és jelenség tudatosulása és a helyzet kezelése meghatározó jelentőségű az EU jövőjére nézve. A polikrízis megoldásának egyik sarkalatos eleme a megfizethető árú, biztosan elérhető, s lehetőség szerint minél inkább klímasemleges energiaellátás biztosítása. Ez olyan trilemma, amely az energiapolitika szempontjain messze túlmutat, hiszen számos további szakpolitika, köztük az európai ipar, de horizontális kérdésként a versenyképesség, és végső soron az európai életforma és életszínvonal fenntarthatóságát határozza meg. Amennyiben az Európai Unió nem képes az energetikai kihívások kezelésére, kár szót vesztegetni a versenyképességi helyzetre. Enélkül ugyanis nem megy.

Világos módon az „energiaügy” nem pusztán a fizikai lehetőségekről, mérnöki kérdésekről vagy gazdasági-pénzügyi kérdésekről szól. Az energia vitán felül álló módon a szuverenitás megőrzésének sarokkövévé vált, s ebből következően geopolitikai eszközzé, vagy ha úgy tetszik, geopolitikai fegyverré.

Az EU nem próbálhat meg elmenni e mellett a rideg tény mellett, s meg kell tennie a szükséges lépéseket a közösség védelme érdekében. Európának folytatnia kell a tagállamok közötti hálózati összeköttetések fejlesztését (úgy a villamos energia, mint a földgázszállítás területén), hogy feloldja a szűk keresztmetszetek problémáját, és megvalósítson egy valódi Energiauniót. További fontos lépés kell hogy legyen a következő években a hidrogénben rejlő potenciál feltárása, és lehetőség szerint ipari kiaknázása. Az unió jelenleg azt tervezi, hogy 2030-ra 20 millió tonna megújuló hidrogén felett diszponál majd, amelynek a felét maga kívánja előállítani, míg a másik felét importból szerezne be – bár a projekt számai még az uniós intézményeken belül

is vita tárgyát képezik.¹⁵ Magyarországnak – elsősorban a MOL révén – komoly keresnivalója van ezen a területen is. További fontos lépés a geotermikus energia megfelelő használata, amely szintén hozzá tud járulni a nagyobb energiabiztonsághoz. Végül, nem szabad megfeledkeznünk a nukleáris energiáról sem, s erre, úgy tűnik, lassan a Bizottság is ráébred. Az atomenergia nem egyszerűen egy lehetőség Európa ellátásbiztonságának garantálásához, hanem a jövőbeli energiaellátás egyik nélkülözhetetlen eszköze. Nem meglepő, hogy egyre több tagállam tervez SMR-eket üzembe helyezni.

Az energiapolitika érzelmek nélküli, kemény geopolitikai kérdéssé vált, amellyel kapcsolatban a jövőben kemény csatákat kell majd Európának vívnia. A magyar elnökség a neki jutott időben erőn felül is kivette a részét a feladatokból, úgy politikai, mint szakpolitikai szinten. Reméljük, hogy a következő elnökségek folytatják ezt a megkezdett munkát. A feladat jelentős, ám közel sem reménytelen.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- ACER (2025): *European Hydrogen Markets. 2024 Market Monitoring Report*. European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators. Online: <https://acer.europa.eu/news/acers-hydrogen-monitoring-report-foresees-europe-likely-miss-its-2030-renewable-hydrogen>
- Council Decision on the Withdrawal of the Union from the Energy Charter Treaty (2024). Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6509-2024-INIT/en/pdf>
- EU Energiastratégia (2015). Online: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1bd46c90-bdd4-11e4-bbe1-01aa75ed71a1.0001.03/DOC_1&format=PDF
- Európai Bizottság (2024): *The Future of European Competitiveness. Report by Mario Draghi*. Online: https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/draghi-report_en
- LETTA, Enrico (2024): *Much More Than a Market*. Online: <https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf>
- Memorandum of Understanding between the European Union and the Latin American Energy Organisation (OLADE) on the Cooperation on Energy Matters and Permanent Observer Status for the Union in OLADE (2024). Online: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents/public-register/public-register-search/?AllLanguagesSearch=false&OnlyPublicDocuments=false&DocumentNumber=13774%2F24&DocumentLanguage=EN>
- Trio Elnökségi Program (2023). Online: <https://hungarian-presidency.consilium.europa.eu/media/d2ukbm5n/trio-programme.pdf>

¹⁵ ACER 2025.

Egyéb források

Az Európai Unió Tanácsa (2024a): *Az Európai Unió Tanácsa 2024. második félévi magyar elnökségének programja*. Online: <https://hungarian-presidency.consilium.europa.eu/media/32nhoeop/programme-and-priorities-of-the-hungarian-presidency.pdf>

Az Európai Unió Tanácsa (2024b): *The Promotion of Geothermal Energy – Council Conclusions (16 December 2024)*. Tanácsi következtetések. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16939-2024-INIT/en/pdf>

Európai Tanács (2024): *Budapesti nyilatkozat az új európai versenyképességi megállapodásról*. Sajtóközlemény, 2024. november 8. Online: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2024/11/08/the-budapest-declaration/>